

mate, e kore tena e taea te whakaae. Kaore he mate i homai motuhake e te atua mo ia iwi, mo ia iwi. Kotahi te kupu kia Arama: "Ka mate Koe." Ko taua mate mo ana uri katoa. E ki ana tatau ko tatau e tahi o aua uri. Ina rawa nana i whakareke, na te kaha o *te tinana o tetahi tangata; na te ahua hoki o tona kainga noho*. He mate ke kei nga kainga kaha te werra, pera i Awherika ki te Hauauru, ki waenganui, ki te rawhiti. He mate ke kei nga whenua iti te kaha o te whiti a te ra. Kotahi ano te putake o nga natek atoa: *ko te kuare ki nga ture o te ora*. Te whakaputanga o tenei kuare ko te paru. *He paru te kai-whakatipu, te kai-whangai i te mate*, ahakoa he aha taua mate.

Kua kite matau nga takuta i taua mate e kiia nei he "mate Maori." Ki ta matau titiro ko te mate tonu o koutou hoa pakeha e kiia nei he "consumption." Tona ingoa hou he: "Tuberculosis;" ara he "mate kahi." Ki te tipu te tamaiti pakeha i roto i te hau paru o te whare paru, o tona papa kahi, koka kahi ranei, ka pangia ia e te mate o tona papa. koka ranei. Waihoki ki te tipu te tamaiti Maori i roto i te hau paru o te whare paru o tona papa mare noa i tona mare kahi, tuha noa ranei i tona huare kahi, ka pangia e te "mate kahi." He whanui tenei maramatanga ki nga iwi nunui, marama hoki o te ao. Anei ke te rereketanga. Kei te hiahia te pakeha kia ngaro te mate nei. Kei te tuku ia i te whakahaere ki nga Takuta. Ki nga tangata i tohia ki roto i nga whare-wananga o tena mahi. Ko te Maori kei te moe i runga i tona whakaaro nona anake taua mate. Ka kaiponu ia i nga takuta. Kei te mahara he "atua Maori" te putake o te mate. Tena he aha te patu mo te "*atua Maori*"? Taihoa au e whakaatu i ta matau nei rakau mo "taua Maori" o te "Mate Kahi."

HE MATE TUKU IHO.

E miharo ana au ki tenei Korero a te Maori. he tika hoki. He mate tuku iho tenei. Engari ko a tatau whakamarama o te take i tuku iho ai te mate nei kei te rereke. E ki ana o tatau pakeke ka ngaro ra ki te po, na te *kai-whai-whai-a* i whakarite me heke iho te mate o te matua ki ona uri. Te ingoa o tena patu he "*patu whakairi*" ki etahi. he "*toto tarewa*" Otira ko ianei katoa te momo whakamarama a nga iwi kuare o te ao, pakeha, mangumangu, aha ake, aha ake, mo nga mea kaore e taea e o ratau hinengaro te whakamarama. I tooku timatanga ki te kura rongoa tera tetahi kupu ahua patata ki tenei mo nga take mate kare i te marama ki te hinengaro. Taua kupu "idiopathic" Ka whanui haere te maramatanga ka ngaro taua kupu i roto i nga tuhituhinga o ta matau nei mahi. Anei ta matau nei whakamarama mo te *tuku iho o te mate kahi*. He "*mate rere*" te "*mate kahi*." He "*communicable disease*": he mate hoatu e tetahi ki tetahi. Anei taua hoatu. Ka pangia te tane, te wahine ranei e te "mate kahi" ka moe i ro whare-puni. Ka haria he takuahi ki waenganui. Ka a-